

نقش گردشگری در توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: دهستان لواسان کوچک، بخش لواسانات)

سیمین نجمی

دانشجوی دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

E-mail: Simin Najmi@yahoo.com

دکتر مجید - ولی شریعت‌پناهی

(استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهر ری)

چکیده:

صنعت توریسم در سالهای اخیر و بخصوص بعد از جنگ جهانی دوم از رشد شتابانی برخوردار گشته به گونه‌ای که عنوان انقلاب گردشگری را برای آن برگزیده‌اند. گردشگری امروزه به یکی از مهم‌ترین محرکهای اقتصادی در سطح بین‌المللی درآمده و کارشناسان مسائل اقتصادی آن را در کنار بیمه و بانکداری به عنوان صنایع پویا و مهم قرن حاضر قلمداد می‌کنند و گردشگری روستایی یکی از اجزای مهم صنعت گردشگری بشمار آمده و نیروی اصلی در زمینه بهبود رشد اقتصادی روستاها محسوب می‌گردد و با ایجاد فرصتی راهبردی سبب تنوع اقتصاد محلی شده است. گردشگری روستایی پایدار سبب احیای فرهنگ محلی و سنتی روستاها، تشویق فعالیت‌های جمعی روستائیان، افزایش درآمد روستائیان، مهاجرت و تخلیه روستاها و... می‌شود و بهترین راهکار برای روستاها توسعه و گسترش گردشگری روستایی است.

واژه های کلیدی: روستا، توسعه پایدار روستایی، گردشگری پایدار روستایی.

مقدمه

گردشگری روستایی، توریسمی است که در مناطق روستایی شکل می‌گیرد. گردشگری روستایی منبعی است که گردشگران جذب آن می‌شوند و صنعت گردشگری از آن کسب درآمد می‌کند، پس منبعی است که هم گردشگران و هم صنعت گردشگری به آن وابسته‌اند. در بسیاری از مناطق کشورهای پیشرفته و یا در حال توسعه، گردشگری راه ارزشمند و مهمی برای پشتیبانی و تنوع اقتصاد جوامع روستایی است و به دلیل کم‌رنگ شدن نقش کشاورزی و افزایش زمینهای بایر در مناطق روستایی گردشگری تبدیل به فرآورده‌ای نقدینه‌ساز در مناطق روستایی شده است. بنابراین رابطه‌ای دوطرفه بین گردشگری روستایی و منابع آن وجود دارد. (شارپلی، ۱۳۸۰، ص ۲۵) اما این رابطه آنگونه که به نظر می‌رسد ساده نیست زیرا گردشگری و کشاورزی نیازهای انحصاری روستا نیستند و عوامل مختلف

دیگر هم برای سهیم شدن در روستا رقابت می‌کنند. ذخایر روستا نامحدود نیستند و توسعه خانه‌سازی، با کاستن از ذخایر طبیعی روستا، کم‌کم منابع آن را به پایان خواهد رساند. علاوه بر این اگر از مناطق روستایی استفاده بیش از حد به عمل آید این مناطق در شرف نابودی قرار خواهند گرفت. روستاهای ایران به لحاظ شرایط اقلیمی مطلوب و داشتن پتانسیل‌های انسانی و طبیعی ویژه می‌توانند به عنوان جاذبه‌های منحصربه‌فرد مطرح شوند داشتن شرایط جغرافیایی، فرهنگ و آداب و سنن.. از ویژگی‌های ارزشمندی است که می‌تواند به توسعه گردشگری روستایی در ایران کمک شایان توجهی نماید. هدف این مقاله معرفی روستاهای دهستان لواسان کوچک می‌باشد که به عنوان منبعی برای گردشگری است.

اهمیت و ضرورت تحقیق

سیاست‌های توسعه گردشگری روستایی در راستای توسعه پایدار به برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری روستایی بر مبنای توسعه پایدار می‌پردازد و در جهت حفظ و تحکیم گردشگری روستایی به ارتقای کیفی استانداردهای خدماتی و تسهیلاتی روستایی و حفظ و ارتقاء یادمانه‌ها و جاذبه‌های طبیعی و انسانی روستاها اهمیت می‌دهد. همچنین به ارتقاء فرهنگی جوامع و بهبود کیفیت محیط زیست و چگونگی گذران فراغت و ایجاد اشتغال سالم کمک فراوانی می‌نماید. متنوع‌سازی فعالیت‌های گردشگری روستایی اهمیتی حیاتی در توسعه پایدار این صنعت دارد. از این رو، فرایند برنامه‌ریزی گردشگری مشارکتی، حفظ منافع اقتصادی-اجتماعی و زیست محیطی جوامع روستایی را به دنبال دارد. تبعات مثبت فعالیت‌های گردشگری در تحقق توسعه جوامع روستایی و منجمله روستاهای کشورمان ایران را می‌توان به شرح ذیل برشمرد:

ایجاد اشتغال و فراهم‌سازی فرصت‌های مناسب شغلی.
ایجاد منابع جدید اقتصادی احیای فرهنگ‌های محلی
افزایش حس خودباوری حفظ منابع طبیعی و فرهنگی

هدف و روش تحقیق

با توسعه فعالیت‌های گردشگری و شناساندن بخشی از جاذبه‌های جهانگردی ایران خصوصاً در سطوح روستایی می‌توان به بهبود و ارتقاء سطح این فضاها کمک شایانی نمود و جهت بهسازی و بازسازی کالبد اقتصادی و اجتماعی آنها گام‌های مؤثری برداشت و با توسعه گردشگری روستایی به اقتصاد ملی کشور کمک نمود. در نگارش این مقاله از روش کتابخانه‌ای روش و توصیفی-تحلیلی و مطالعه مقالات و کتابهای متعدد فارسی و لاتین و همچنین بازدید از روستاهای منطقه مورد مطالعه و مصاحبه با مسئولان ذی‌ربط و پرسشگری از روستائیان بهره گرفته شده است.

فرضیه‌های تحقیق

به نظر می‌رسد گسترش گردشگری اثرات و پیامدهای اقتصادی مثبت و منفی (مانند افزایش قیمت‌ها - ایجاد اشتغال - فرصت‌های در آمدی و...) بر نواحی دهستان لواسان کوچک دارد.

به نظر می رسد که توسعه گردشگری روستایی و ایجاد تاسیسات گردشگری باعث آلودگی و تخریب محیط زیست منطقه شده است.

گردشگری پایدار روستایی

گردشگری پایدار شیوه‌ای مثبت برای کاهش هیجانات و تنش‌هایی است، که وسیله تأثیرگذارهای متقابل صنعت گردشگری و بازدیدکنندگان، محیط زیست و جوامع میزبان بوجود آمده است. به همین خاطر اساس توسعه پایدار گردشگری در نظر داشتن رابطه‌ای است میان سه جزء سازنده محیط زیست گردشگری برقرار است. این سه جزء عبارتند از گردشگران، مقصد و جامعه میزبان. این رابطه می‌تواند پیچیده پویا و سازنده یا مخرب باشد، از یک طرف گردشگری می‌تواند با مشارکت در اشتغال‌زایی و ایجاد درآمد، اقتصاد جوامع محلی را احیا کند و نیز می‌تواند در تقویت فرهنگ محلی سهمی باشد و در حفظ محیط زیست یا بازسازی محیط زیست محیطی و ساخته دست بشر تغییر ایجاد کند. از طرف دیگر، گردشگری قادر است اقتصاد محلی را از جلوه بیاندازد و کیفیت زندگی و محیط زیست جوامع محلی را پایین بیاورد. بنابراین هدف گردشگری پایدار این است که با حفظ منابع طبیعی در درازمدت، بین این سه جزء تشکیل دهنده گردشگری اعتدالی موزون برقرار کند. (شارپلی، ۱۳۸۰، ص ۱۲۱)

یکی از نکات برجسته در این نوع گردشگری، این عقیده است که برای تداوم توسعه گردشگری روش جامعه محوری امری ضروری است، کاربرد این روش در برنامه‌ریزی گردشگری به دو دلیل اهمیت دارد اول اینکه اگر توسعه گردشگری با امیال و اهداف جامعه سازگار نباشد و علایق و سلایق افراد خارج از جامعه بر گردشگری محلی حکم‌فرما باشد، یا هنگامی که ساکنان محلی در آستانه پذیرش گردشگری هستند و توریست‌ها از محدوده خود تخطی کنند.

تنشها و کشمکش‌هایی بوجود خواهند آمد که در نهایت منجر به رکود گردشگری می‌شوند. دوم اینکه حق مسلم ساکنان محلی است که در توسعه صنعتی که سود و زیان جامعه‌شان را در بردارد شرکت داشته باشند. این امر در گردشگری روستایی که مردم محلی یک رابطه همزیستی با محیط زیست‌شان دارند مشهود است. بنابراین مشارکت جامعه در گردشگری جزء ضروری توسعه گردشگری پایدار بویژه در زمینه گردشگری روستایی است. (شارپلی، ۱۳۸۰، ص ۱۲۳)

در صنعت گردشگری برنامه‌ریزی - توسعه و عملیات باید جزئی از استراتژی‌های توسعه و نوید بخش ثبات و پایداری برای یک ناحیه - استان و یا کشور باشد.

- باید افراد محلی را تشویق و ترغیب به پذیرفتن نقش‌هایی کرد تا در امر برنامه‌ریزی و توسعه که به یاری سازمان‌های دولتی، تجاری و مالی انجام می‌شود مشارکت فعال نمایند. (پاک وای، ۱۳۷۷، ص ۳۲۶)

- ارتباط بین محیط زیست و جهانگردی باید به گونه‌ای اداره شود که پایدار بودن محیط زیست را در درازمدت به دنبال داشته باشد.

- و در نهایت، در هر مکانی باید بین نیازهای بازدیدکنندگان، محل میزبان و جامعه میزبان هماهنگی و سازگاری بوجود آید. (کریس کوپر، ۱۳۸۰، ص ۱۵۳)

موقعیت جغرافیایی دهستان لواسان کوچک

لواسان کوچک منطقه‌ای از قصران داخل در شمال شرقی تهران در دامنه جنوبی البرز واقع می‌باشد. ارتفاع این منطقه ۱۳۱۵ متر بالاتر از سطح دریا واقع شده است. جمعیت این منطقه بالغ بر ۱۵۶۶۴ نفر می‌باشد که به علت مهاجرت رو به افزایش است. منطقه مذکور دارای باغات و کشتزارهای متنوع می‌باشد. این منطقه دارای قنوات متعددی می‌باشد که آب شرب اهالی را تأمین می‌کند.

دهستان لواسان کوچک دارای دو منطقه شهری و روستایی می‌باشد. محدوده کل دهستان لواسان کوچک (محدوده شهری و روستایی) بدین شرح می‌باشد.

از دوراهی زربند در غربی شروع می‌شود و تا روستای برگ جهان در شمال شرقی امتداد دارد و از جنوب دریاچه سد لتیان تا انتهای روستای راحت آباد در شمال امتداد دارد.

دهستان لواسان کوچک مشتمل بر ۱۷ روستای دارای سکنه و منطقه شهری لواسان می‌باشد. محدوده شهری لواسان به قرار زیر می‌باشد:

از دوراهی زربند تا انتهای سبوزبزرگ و از طرفی دریاچه سد لتیان، آبشار هنزک و پل کرسون در ابتدای جاده کند قرار دارد.

روستاهای دهستان لواسان کوچک:

- ۱- افجه^۱، ۲- الون^۲، ۳- انباج^۳، ۴- باغ دهقان^۴، ۵- برگ جهان^۵، ۶- بوجان^۶، ۷- پشت لاریجانی^۷، ۸- راحت آباد^۸، ۹- سینک^۹، ۱۰- کردیان^{۱۰}، ۱۱- کند سفلی^{۱۱}، ۱۲- کند علیا^{۱۲}، ۱۳- کند کیور^{۱۳}، ۱۴- مزرعه سادات^{۱۴}، ۱۵- مزرعه موشانی^{۱۵}، ۱۶- ناصرآباد^{۱۶}، ۱۷- هنزک^{۱۷}

---

۱. Afje
۲. Alon
۳. Anbaj
۴. Bag-e Dehgan
۵. Barg-e Jahan
۶. Bujan
۷. Poste-Larjani
۸. Rahat-Abad
۹. Sinak
۱۰. Kordyan
۱۱. Kond-e-Sofla
۱۲. Kond-e-Olya
۱۳. Kond-e-Kiyor
۱۴. Mazra-e-Sadat
۱۵. Mazra-e-Musani
۱۶. Naser-Abad
۱۷. Henzak

شکل شماره ۱: نمایی از روستای افجه لواسان

جاذبه‌های گردشگری روستایی دهستان لواسان کوچک

منطقه مورد مطالعه از منابع و جاذبه‌های گردشگری متنوع و متعدد برای گروه‌های عمده گردشگری با طیف وسیعی از گردشگران برخوردار است، که امکان انواع فعالیت‌های گردشگری را میسر می‌سازد. جاذبه‌های گردشگری مشتمل بر جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و یادمانی، مذهبی، ورزشی، تفریحی، فرهنگی - اجتماعی و درمانی - بهداشتی است. این جاذبه‌ها طیف وسیع از گردشگر را جلب می‌کند که شامل گردشگران طبیعت‌گرا و سیاحتی، گردشگران زیارتی و فرهنگی، گردشگران ورزشی و ماجراجو و گردشگران خوش‌گذران است. بر این اساس جاذبه‌های گردشگری ناحیه، منابع ارزشمندی برای انواع فعالیت‌های عمده گردشگری، از جمله بازی و ورزش (اسکی، کوهنوردی، شنا، پیاده‌روی)، شکار و ماهیگیری، طبیعت‌گردی (صحرانوردی، غارپیمایی و...) سیر و سیاحت و زیارت، پیک نیک و اردو (خانوادگی، دسته‌جمعی و...) پژوهشی و درمانی - بهداشتی است.

الف - جاذبه و چشم‌اندازهای طبیعی

اقلیم

آب و هوای ناحیه کوهستانی لواسان، عمدتاً متأثر از ارتفاع و تحت تأثیر رژیم مدیترانه‌ای است قلمرویی نسبتاً پرباران و برف، با زمستانهای سرد و تابستانهای معتدل که در مجاورت تهران، گستره مناسبی برای فرار از گرمای توان‌فرسای تابستانها و هواخوری و محیط مناسبی برای ورزشها و تفریحات زمستانه به ویژه اسکی است. مشخصات

آب و هوایی ناحیه و پهنه‌بندی اقلیمی آن حاکی از مزیت‌های بارز و اهمیت اقلیمی این ناحیه در حوزه گردشگری کلانشهر تهران است.

جاذبه‌های گردشگری ناحیه به قرار زیر است:

شکل شماره ۲: نقشه پراکنش مراکز اقتصادی و توریستی ناحیه

ارتفاعات

مهم‌ترین چشم‌انداز کوهستانی، مرتفعات توچال، از رشته‌های جنوبی سلسله جبال البرز است. این رشته کوه در جهت شمال غربی به جنوب شرقی از ارتفاعات شمال آرنگه کرج، موسوم به کوه شاه دز شروع شده تا تنگه لشگرک در جنوب غربی بخش افجه ادامه می‌یابد و طول آن حدود ۸۰ کیلومتر است.

کوههای لواسانات که شامل قللی چون «هم‌هن»، پیرزن گُوم، مهرچال، آتشکوه شرق دره رودخانه جاجرود در نزدیکی اوشان آغاز و تا منطقه پلور در جاده هراز امتداد می‌یابند و در قسمت دامنه جنوبی خود به روستاهای مشهوری چون لشگرک، گلوکان، راحت‌آباد، گلندوک، کند، افجه، سینک، برگ جهان، لواسان بزرگ و جُورُد محدود می‌گردند که چشم‌اندازهای کوهستانی پرجاذبه‌ای پدید آورده‌اند.

غار خمیره یا زندانخانه لار

این غار در پیرامون آبادی برگ جهان قرار دارد. در سمت شمال آبادی دره بزرگی به نام «آندرا» قرار دارد که سرچشمه اصلی رودخانه برگ جهان است. به فاصله نیم کیلومتری دره، در سمت چپ، کوه سنگی مرتفعی به نام «کوه خمیر» است، برای رسیدن به غار «خمیره» باید از کف دره که دارای شیب خطرناک است عبور کرد. مدخل غار

بسیار کوچک و در پس آن دهلیز باریکی به طول ۴/۰۸ متر قرار دارد که از آنجا وارد قسمت اصلی غار می‌شود. کف غار نمناک و هوای آن مرطوب است. در برخی از قسمت‌های آن سنگ‌های نسبتاً زیبا و آهکی دیده می‌شود. در این غار خندقی وجود دارد به طول ۲/۵ و عرض و عمق تقریبی یک متر.

یخچال افجه

این یخچال طبیعی در حوالی روستای افجه و بر گستره آتش کوه قرار دارد.

رودخانه‌ها و چشمه‌ها

رودخانه افجه: این رودخانه از کوه هم‌هن به ارتفاع ۳۶۰۸ متر سرچشمه می‌گیرد و مستقیماً به دریاچه سد لتیان می‌ریزد.

رودخانه لواسان: این رودخانه از مرتفعات میانی ناحیه می‌گیرد و پس از گذشتن از روستاهای لواسان بزرگ، کلان، چهارباغ و هنزک به دریاچه لتیان می‌ریزد.

چشمه گنجی: این چشمه آب شرب معدنی در روستای افجه، بین گرچال و قلقلک قرار دارد. آبشار لواسان: این آبشار در کنار جاده آسفالته و حد فاصل لواسان و روستای ابناج قرار دارد که آبشار بسیار زیبایی است.

آبشار پسچویک: در فاصله حدود ۱/۵ کیلومتری شمال شرق روستای افجه و در جبهه شرقی یالی از کوه که به ناحیه دشته و نهایتاً دشت هویج منتهی می‌شود و در موقعیت جغرافیای ۳۵ درجه و ۵۲ دقیقه و ۲۸ ثانیه عرض جغرافیایی و در ۵۱ درجه و ۴۲ دقیقه و ۱۸ ثانیه طول جغرافیایی و در ارتفاع ۲۲۴۶ متر از سطح دریا، آبشار زیبایی وجود دارد که اهالی افجه آن را پسچویک می‌نامند. ارتفاع آبشار پسچویک حدود ۱۵ متر بوده و اطراف آن را درختان بلندی پوشانده است. آب جاری از این آبشار دائمی است و منظره بسیار زیبایی را بوجود آورده است.

شکل شماره ۳: نمایی از آبشار پسچویک

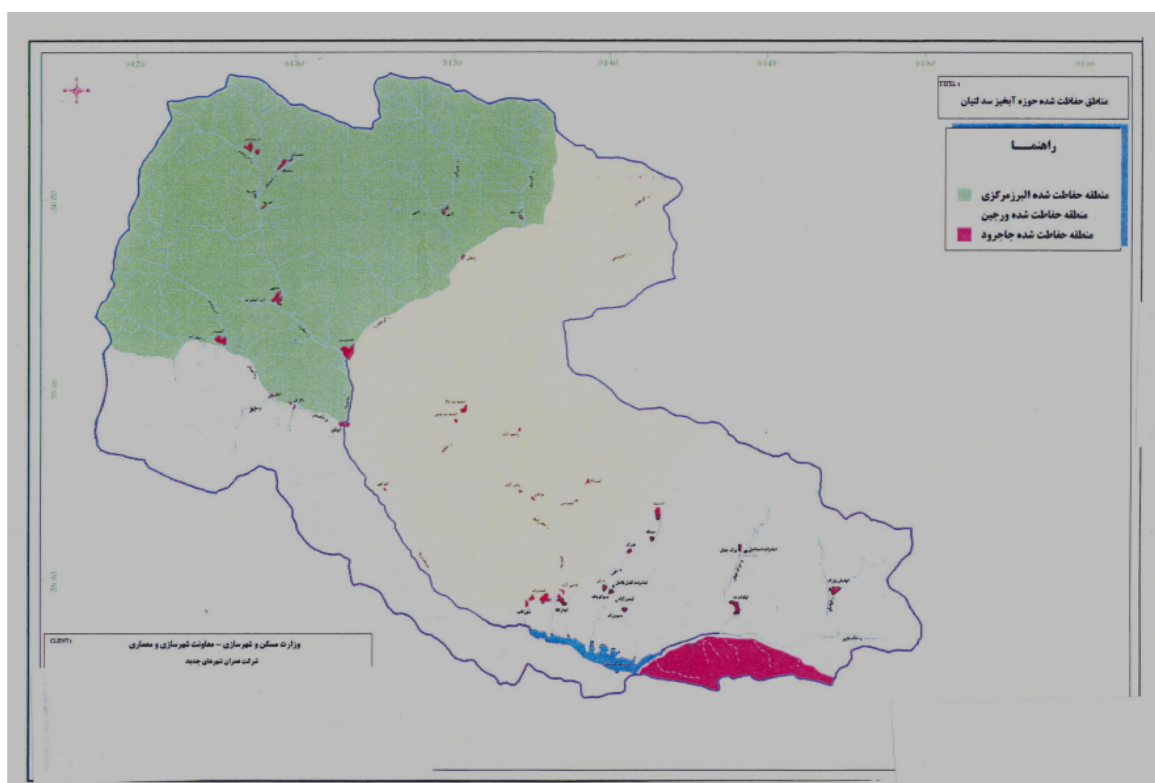
پوشش مرتعی و جنگلی

پارک جنگلی سد لیتان

این پارک با هدف جلوگیری از فرسایش مستقیم خاک به داخل دریاچه سد لیتان و به منظور جلب گردشگر و تنظیف هوا در سال ۱۳۵۱ با وسعت ۴۳۰ هکتار در جنوب ناحیه و شمال دریاچه سد لیتان احداث شده است. گونه‌های درختی کشت شده در این پارک بر روی خطوط تراز و بانکت‌هایی احداث شده‌اند، که شیب آنها مشرف به رودخانه و دریاچه سد لیتان است عمده‌ترین گونه‌های درختی پارک جنگلی سد لیتان که با استفاده از آب دریاچه آبیاری می‌شوند. عبارتند از: کاج سیاه، سرو نقره‌ای، بید، عرعر، مشک، بلوط، چنار، افاقیا، زبان گنجشک، نارون و افرا و بعضاً درختچه‌های زینتی نظیر گل یاس. (مطالعات حوزه آبخیز سد لیتان، ۱۳۸۴، وزارت مسکن و شهرسازی)

منطقه حفاظت‌شده ورجین

منطقه حفاظت‌شده ورجین که تا پیش از انقلاب اسلامی شمالی‌ترین بخش از شکارگاه سلطنتی سابق بوده از سال ۱۳۶۱ به عنوان منطقه حفاظت‌شده قلمداد گردیده است. این منطقه حفاظت‌شده با وسعتی بالغ بر ۲۵ هزار هکتار، قلعه‌ایی که شکار در آن ممنوع می‌باشد. این منطقه کوهستانی و از پوشش گیاهی غنی به ویژه از انواع درختچه‌ای و بوته‌ای برخوردار است و حیات وحش جانوری آن نیز متنوع و ارزشمند است و به لحاظ برخورداری از مناظر طبیعی بدیع، به عنوان فضای مناسب بیابلی در مجاورت کلان شهر تهران دارای اهمیت است.

شکل شماره ۴: نقشه مناطق حفاظت‌شده

ابنیه و محوطه‌های باستانی

حمام تاریخی روستای افجه لواسان کوچک

در مرکز روستای افجه حمام تاریخی افجه قرار دارد که دارای دو بخش مجزای مردانه و زنانه بوده و ورودی هر دو از سمت شمال می‌باشد. دارای طاق و تویزه و گنبد‌های عرقچین و ستونهای جناغی می‌باشد. قدمت آن به اواخر دوره صفویه یا اوایل حکومت قاجار تعلق داشته است و همچنان تمیز و مرتب مورد استفاده اهالی می‌باشد.

شکل شماره ۵: حمام تاریخی افجه لواسان

امامزاده فضلعلی ناران

در منتهی الیه شرق شهر لواسان کوچک و در ضلع جنوبی محله ناران و حمام تاریخی آن و در جنوب تکیه جدیدالاحداث محله قرار دارد. دارای گنبد پیازی شکل است قدمت آن متعلق به قرون هفت و هشت هجری است این اثر ارزشمند در مهرماه سال ۱۳۸۲ تحت شماره ۱۰۳۷۳ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است. بنابر متن زیارتنامه نصب شده در داخل بقعه امامزاده نسبت آن بزرگوار فضلعلی ابن موسی الکاظم قید شده و گفته شده از امامزادگان معتبر و دارای شجره قطعی می‌باشد.

شکل شماره ۶: امامزاده فضلعلی محله ناران لواسان کوچک

اقسام گردشگری‌های روستایی قابل توسعه

گردشگری اکوتوریستی یا طبیعت‌گردی

پدیده‌ها و جاذبه‌های طبیعی که در صفحات قبل برشمردیم امکان طبیعت‌گردی را در دهستان لواسان کوچک فراهم می‌آورند جاذبه‌هایی که به نوعی با طبیعت در ارتباط هستند مانند: کوهنوردی، کوهپیمایی، صخره‌نوردی، پیاده‌روی، پرواز با کایت، اسکیت، پیک‌نیک و شکار و صید به علاوه آثار تاریخی و فرهنگی نام برده شده در این مناطق نیز به توسعه گردشگری طبیعی کمک می‌نمایند. طبق آمار WTO هر ساله ۱۰ تا ۲۰ درصد به آمار رسمی اکوتوریست‌های جهان افزوده می‌شود. (WTO, 1997)

فعالیت‌های گردشگری سبز

با توجه به بی‌یلاقات لواسان کوچک در این نوع گردشگری توصیه به دوستی با طبیعت اساس و نوع تفکر، گردشگری مسئولانه‌ی مبتنی بر همراهی با محیط زیست است این تفکر را رویکرد به توسعه پایدار گردشگری توصیف می‌کنند. (کازس، ۱۳۸۱، ص ۱۱۴)

فعالیت‌های گردشگری کشاورزی

با توجه به مزرعه و منازل کشاورزی در لواسان کوچک بازدیدهایی آموزشی و فعالیت‌های تفریحی و فروش محصولات مزرعه و صنایع دستی امکان‌پذیر می‌باشد.

گردشگری فرهنگی

با توجه به آثار تاریخی لواسان کوچک به منظور آشنایی با فرهنگ و سنن قدیمی و شیوه‌های معیشتی و دیدن از آثار تاریخی میسر می‌باشد.

گردشگری تحقیقاتی

که با توجه به روستاهای متعدد و دیدنی لواسان کوچک سفرهای علمی، دانشگاهی، تحقیقاتی به این مناطق بسیار مفید می‌باشد.

نتیجه‌گیری

امروزه گردشگری به عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد جهانی سهم چشم‌گیری را در معادلات بین‌المللی ایفا کرده و همزمان با دامنه تأثیرات آن از جنبه‌های گوناگون، در صدر سیاست‌گذارها و برنامه‌ریزی‌های جوامع مختلف قرار گرفته است. لکن کشور ایران که از جاذبه‌های فراوان برخوردار است، سهمی ناچیز را در جریانات و منافع توریستی دارد. پژوهش حاضر در این راستا به بررسی پتانسیل‌ها و قابلیت‌های توریستی در سطح دهستان لواسان کوچک پرداخت که ماحصل آن را در زیر آورده‌ایم.

بررسی جاذبه‌های توریستی دهستان لواسان کوچک حاکی از وجود و تنوع و فراوانی دارد وجود جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی، هنری، ورزشی و بخصوص تاریخی حاکی از آن است که این منطقه از قابلیت‌ها و توان‌های فراوان در خصوص جاذبه توریستی برخوردار است. لکن با وجود توان‌های فراوان دهستان از حیث جاذبه‌های دیدنی، توسعه توریسم در این منطقه همانند بسیاری از دیگر مناطق کشور در گرو رفع محدودیت‌هایی است که

بخصوص در زمینه‌های چون سیستم حمل و نقل تأسیسات اقامتی و پذیرش، تشکیلاتی تبلیغاتی و البته تسهیلات و خدمات توریستی نمود پیدا می‌کند. لذا رفع محدودیت‌های فوق در جهت توسعه توریسم در گرو برآوردن نیازهایی است از جمله توسعه شبکه تبلیغات، توسعه تأسیسات اقامتی و پذیرائی. رواج فرهنگ توریسم‌پذیری، بهبود وضعیت تسهیلات و خدمات توریستی بخصوص خدمات بهداشتی و درمانی. در این راستا راهکارها و پیشنهاداتی در زمینه توسعه این صنعت به دستگاههای اجرایی مرتبط با توریسم در سطح دهستان ارائه می‌شود که برآوردن آنها می‌تواند تا حد زیادی زمینه‌ساز تسریع در روند توسعه باشد.

پیشنهادات

با توجه به وجود پدیده‌های فوق که هر یک می‌تواند برای دوستداران طبیعت و علاقمندان به گردشگری جالب توجه به نظر رسند جای دارد پیشنهادات ذیل مورد توجه سازمان‌های مسئول قرار گیرد تا زیرساخت‌های لازم جهت جذب گردشگران داخلی و خارجی فراهم آید و با توسعه صنعت توریسم منطقه مورد مطالعه نیز از منافع آن بهره‌مند گردند.

۱- راه‌اندازی شبکه تبلیغات گسترده جهت معرفی دهستان به عنوان یک مقصد توریستی از طرق مختلف چون چاپ و توزیع گسترده عکس، پوستر، نقشه، توزیع و نمایش فیلم و اسلاید، شرکت در نمایشگاه‌های عکس و صنایع دستی و ارائه جاذبه‌های لواسان، تبلیغات از طریق پیام کوتاه و...

۲- احداث واحدهای پذیرایی مناسب و متنوع چون رستوران، کافی شاپ، قهوه‌خانه سنتی و... متناسب با سلیقه مختلف گردشگران بخصوص در کنار رودخانه‌ها و جاهای دیدنی.

۳- ایجاد و ارائه تسهیلات لازم به بخش خصوصی نظیر پرداخت وام‌های بلندمدت و کم‌بهره، واگذاری زمین با بهای دولتی جهت تأسیسات توریستی، تسهیل در صدور جواز ساختمانی و حذف تشریفات دست و پاگیر اداری به منظور ایجاد هتل‌ها، رستوران‌ها.

۴- استقرار تسهیلات توریستی مورد نیاز گردشگران در اماکن دیدنی همچون مراکز درمانی و اورژانس، خدمات پستی و مخابرات، بانکی، بیمه‌ای و... جهت رفع نیاز و کسب رضایت گردشگران.

۵- راه‌اندازی و تجهیز خطوط حمل و نقل عمومی چون خطوط اتوبوس‌رانی در حد فاصل نقاط دیدنی.

۶- مشارکت دادن روستائیان و تأمین کمک‌های لازم از خانه‌های روستایی برای استراحتگاه و پذیرایی از گردشگران.

۷- فعالیت بخش خصوصی در زمینه سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف گردشگری روستایی.

۸- شرکت فعال در نمایشگاه‌های سراسر کشور و در صورت امکان نمایشگاه‌های خارجی و ارائه زیباییها و جاذبه‌های دهستان به طرز جالبی به شرکت کنندگان از نقاط دیگر جهت جذب گردشگران.

۹- تهیه بودجه لازم جهت تسریع در روند باز سازی زیارتگاه به عنوان یکی از مهمترین قطب‌های اصلی توریسم زیارتی در سطح منطقه به شمار می‌رود.

۱۰- توسعه تسهیلات رفاهی متنوع چون سینما - استخر - زمین‌های ورزشی و تدارک برنامه‌های سرگرم‌کننده

- بخصوص در کنار اماکن دیدنی جهت پر کردن اوقات فراغت گردشگران.
- ۱۱- تربیت و آموزش افرادی که به هر نحو با فعالیتهای گردشگری در ارتباطند خصوصا راهنمایان و افرادی که در مراکز پذیرایی و اقامتی مشغول هستند.
- ۱۲- توسعه محورهای منتهی به دهستان و در سطح آن از طریق تعمیر و لکه گیری - تعریض - خط کشی
- ۱۳- سازماندهی و مدیریت مناسب و کار آمد.
- ۱۴- افزایش سطح ارتباطات اجتماعی و تقویت حس همبستگی و روحیه همکاری و تعاون.
- ۱۵- سیاست گذاری و برنامه ریزی همگام با هم.

منابع

- ۱- الوانی، سیدمهدی و شاهرخ، زهره دهدشتی- (۱۳۷۳): اصول و مبانی جهانگردی- انتشارات معاونت اقتصادی و برنامه ریزی بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی.
- ۲- پازوکی طرودی، ناصر- (۱۳۸۲): آثار تاریخی شمیران- اداره کل میراث فرهنگی استان تهران.
- ۳- چاک وای، گی- (۱۳۷۸): جهانگردی در چشم اندازی جامع، علی پارساییان و دیگران، شرکت چاپ و نشر بازرگانی تهران.
- ۴- شاپلی، ریچارد و جولیا- (۱۳۸۰): گردشگری روستایی- رحمت اله منشی زاده و دیگران.
- ۵- شریف زاده، ابوالقاسم و دیگران- (۱۳۸۱): توسعه پایدار توریسم روستایی- جهاد- ش ۲۵۱- ۲۵۰.
- ۶- فرجادی، غلامعلی- (۱۳۷۸): توسعه اقتصادی در جهان سوم- برنامه و بودجه.
- ۷- کازس، ژرژ، پوتیب، فرانسواز- (۱۳۸۲): جهانگردی شهری- صلاح الدین محلاتی- انتشارات شهید بهشتی.
- ۸- کوپر، کرنیس و دیگران- (۱۳۸۰): اصول و مبانی جهانگردی- اکبر غمخوار- فرآماد- تهران.
- ۹- مطالعات حوزه آبخیز سد لتیان- (۱۳۸۴): معاونت شهرسازی و معماری- وزارت مسکن و شهرسازی
- 10- WTO (1997): Rural Tourism: Absolution for Employment Local Development and Environment. World Tourism Organization.

